
Høringsuttalelse – Budsjett 2022 og Handlingsprogram 2022-2025

Østre Toten kommune har høye ambisjoner for oppvekstsektoren. Dette kommer særlig til uttrykk i kommunens nye strategidokument, Oppvekst 2040. I forordets første avsnitt står:

Det er en uttalt målsetting i Østre Toten kommune om å bli Norges beste oppvekstkommune. En slik målsetting inspirerer og forplikter kommunen på alle nivåer. Norges beste oppvekstkommune er en forventing om kvalitet i alt arbeid inn mot barn, unge og familier nå og framover.

Dette står, slik Utdanningsforbundet ser det, i sterk kontrast til kuttene som er gjennomført og foreslått i sektoren for årene 2019-2022. Utdanningsforbundet har hele tiden vært klare på at kuttene vil få store konsekvenser for barn og unge. Vi har også vært tydelige på at vi mener det har vært uforsvarlig å gjennomføre så store kutt på så kort tid, uten å gjøre grundige konsekvensanalyser og risikovurderinger, når politikerne samtidig er klare på at det ikke skal gjøres strukturelle endringer. På tross av dette står vi nok en gang overfor store kuttforslag i form av stillingsreduksjoner.

Parallelt med dette har vi de siste snart to årene stått i koronapandemien og alle dens konsekvenser. Våren 2020 var det mange som snakket høyt om «de sårbare barna», og viktigheten av å sette inn gode tiltak for å redusere innvirkningen pandemien har hatt for barn og unge. Utdanningsforbundet vil understreke at alle barn og unge er å anse som «sårbare barn» i møte med en pandemi, og alle vil være påvirket i større eller mindre grad. Det kan imidlertid virke som de «sårbare barna» nå er glemt, både i ord og konkret handling.

Rapporten «Skolen etter koronapandemien – Et løft for trivsel og læring» ble levert den 15. juni 2021. Daværende regjering nedsatte en arbeidsgruppe, som fikk i oppdrag å anbefale tiltak som kan bøte på konsekvensene av pandemien for barn, unge og voksne i skolen, og gi dem mulighet til å ta igjen tapt faglig og sosial læring. Blant tiltakene som foreslås er økt tid til kontaktlærerrollen, at laget rundt eleven må styrkes, gode vikarordninger og skjerming av ressurser for tilrettelegging og ekstra timer for elever som har behov for det. Flere av tiltakene foreslås innført allerede fra høsten 2021, altså inneværende skoleår. Flere av tiltakene er kostbare, og det påpekes derfor fra utvalget at kommunene allerede har fått tildelt midler som skal dekke kostnader og tiltak knyttet mot koronapandemien, som må sees inn mot dette. Disse midlene har imidlertid i liten grad nådd ut til den enkelte skole og enkelte elev.

Fremfor en styrkning av ressurser og tiltak, slik Parr-rapporten ([lenke](#)) anbefaler, ble det iverksatt store kutt i grunnskole fra august 2021 her i Østre Toten. Dette skjedde på tross av at det i budsjettbehandlingen i desember 2020 ble vedtatt en budsjettrevidering i april 2021, hvor eventuelle ubrukte midler skulle tilføres oppvekst. Denne revidering kom aldri, og stillingskutt ble derfor uunngåelig. Summen av gjennomførte kutt setter grunnskolen i en situasjon hvor ressursene er langt lavere enn hva skolestrukturen tilsier. Likevel foreslås en nær halvering av assistent-, fagarbeider- og sosialfaglige stillinger.

Utdanningsforbundet mener at både administrativ og politisk ledelse må ta innover seg den store innvirkningen de siste årene har hatt for barn, elever og ansatte i oppvekstsektoren. På toppen av store omstillinger og stillingskutt har vi stått i pandemi og et alvorlig dataangrep. Det er ingen underdrivelse å si at slitasjen i sektoren er svært stor, og Utdanningsforbundet er svært bekymret for konsekvensene av dette på kort og lang sikt. Dersom det ikke settes inn avbøtende tiltak er vi redd det vil ta svært lang tid å bygge sektoren opp igjen.

Utdanningsforbundet er sterkt kritisk til det som er blitt et etablert narrativ, om at oppvekst og grunnskole har hatt midler og ressurser langt utover hva som kan forventes og hva kommunen har råd til. I kommunedirektørens forslag vises det til at bemanning i barnehager og skoler nå er på norm, altså et absolutt minimum av hva loven tillater. Dette er på ingen måte et kvalitetsstempel og heller ikke et mål på om barnehagene og skolene får de ressursene som trengs for å gi barn og elevene et forsvarlig opplæringstilbud.

Det er en kjent utfordring at normene i barnehagene ikke står seg i forhold til åpningstiden, og lærernorm for skole er kun én av flere sikringsbestemmelser i opplæringsloven. Opplæringsloven §8-2 er klar på at klassene/gruppene ikke skal være større enn det som er pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Videre sier §13-10 at kommunen har ansvaret for at kravene i opplæringsloven og forskriftene til loven blir fulgt, **også å stille til disposisjon de ressursene som er nødvendige for at kravene skal kunne oppfylles.**

På vegne av lærere og ledere har Utdanningsforbundet vært krystallklare på at vi ikke klarer å oppfylle elevenes rettigheter, med de endrede ressursene og rammevilkårene som er gitt oss. Dette går utover alle elevers rett til tilpasset opplæring, til et trygt og forsvarlig skole- og læringsmiljø, skolens plikt til å sette inn tiltak om en elev på 1.-4. trinn står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, elever med rett til spesialundervisning mister timer fordi ressurser må omdisponeres ved fravær, lærertimer til styrkning og/eller deling av store klasser faller bort – for å nevne noe. I tillegg kommer risikofaktorer knyttet til de ansattes arbeidsmiljø og en økende arbeidsbelastning, som økt grad av alenearbeid og høye emosjonelle og relasjonelle krav. Den siste tiden er det rapportert om et økende antall avvik om vold og trusler i grunnskolen, som må sees i sammenheng med færre ansatte og endringer i oppfølgingen av elever. Deler av økningen skyldes underrapportering, men Utdanningsforbundet mener det grunnlag for å si at det også er snakk om en reell økning, og en økning i alvorlighetsgrad. Dette er bekymringsfullt, og står i kontrast til elevers- og ansattes rett til et forsvarlig skole- og arbeidsmiljø.

Økonomi og endringer i barne- og elevtall er uttalte hovedargumenter for kuttene som er gjennomført og foreslått i oppvekstområdene. Flere eldre og færre yngre krever omfordeling av midler sies det. Utdanningsforbundet mener dette er en grov overforenkling av situasjonsbildet vi står overfor. Med flere eldre er det mer avgjørende enn noen gang at vi lykkes med tidlig innsats og reduserer frafall fra utdanning og arbeidslivet. Befolkningsprognosene er i tillegg usikre, og anslagene av endringer i elevtall de neste årene omtaler både økning og reduksjon.

Et fortsatt bærekraftig velferdssamfunn er avhengig av å få flere unge ut i arbeid. Når vi allerede har skremmende høyt frafall fra videregående, et høyere antall unge uføre enn andre kommuner, et økende antall unge som rapporterer om psykiske helseutfordringer og et økende antall barn i familier som mottar sosialhjelp, fremstår det åpenbart for oss i Utdanningsforbundet at en reell satsing på oppvekstområdene er avgjørende ([Folkehelse- og oppvekstprofil](#)). Å tro at disse utfordringene skal snus med omfattende kutt i stillinger og rammevilkår er i beste fall naivt. Vi vet at frafall er svært kostbart – først og fremst i menneskelige verdier, men også samfunnsøkonomisk. Jo lenger vi venter med å sette inn midler og tiltak, dess mer kostbare vil de bli.

Det er bedre å bygge barn, enn å reparere voksne. For å bygge robuste barn trengs nok lærere og et sterkt lag rundt barnet og eleven. Gode og trygge relasjoner er avgjørende for læring og motivasjon. For å bygge relasjoner trengs tid og tilstedeværelse som sikrer mulighet til å se den enkelte. Dette arbeidet kan ikke effektiviseres eller erstattes av digitale løsninger. Det er Utdanningsforbundets klare oppfatning at det ikke er godt nok «å ville» i ord og fagre formuleringer i strategi- og plandokumenter – disse må følges opp gjennom aktiv handling. Økt kvalitet i tjenestene kan ikke vedtas via et papir. Kvalitet må opparbeides og bygges, innenfor rammer som legger til rette for å lykkes. Vi kan ikke tilpasse terrenget etter kartet – det er kartet som må tilpasses terrenget.

På bakgrunn av dette har Utdanningsforbundet følgende innspill til kommunedirektørens forslag til budsjett 2022 og handlingsprogram 2022-2025:

Barnehage

Utdanningsforbundet har over år påpekt at barnehagebudsjettet er underfinansiert. Slik budsjettet er lagt i forslaget må det forventes et uunngåelig merforbruk. Innsparingstiltak gjennom redusert spesialpedagogisk hjelp (som følge av overgang til skole) innebærer stor usikkerhet, da behovene kan endre seg svært raskt og nye vedtak kommer til. Politikernes signaler om minst to barnehageopptak i året krever også økt ramme, for å sikre rett bemanning. Full inndekning av fortsatt drift i Vilberg barnehage må på plass, og det må tas høyde for ny drift ved asylmottaket.

PPT

Som tidligere år understreker Utdanningsforbundet at PPT har et sterkt behov for økte ressurser. Kapasiteten per i dag setter ikke PPT i stand til å lykkes med å være en sentral del i laget rundt barnet og elven og drive systembasert veiledning og forebyggende arbeid, samtidig som lovens krav til sakkyndighetsarbeid ivaretas. Nedbygging av STATPED vil medføre økt ansvar og oppgaver for PPT.

Læringssenteret

Ressursene ved Læringssenteret er tatt kraftig ned de senere årene. Med ny fortsatt drift ved asylmottaket vil det være nødvendig å øke rammen, for å kunne gi et tilpasset opplæringstilbud. Utredning av sammenslåing av Læringssenter, voksenopplæring og flyktningetjenestene i Gjøvik, Vestre Toten og Østre Toten er ikke nevnt i kommunedirektørens forslag. Skulle dette bli vedtatt vil det få innvirkning for Læringssenteret i den kommende 4-årsperioden. Utdanningsforbundet er opptatt av å fremheve de gode kvalitetene vi har ved Læringssenteret hos oss, og mener en eventuell sammenslåing må bygges rundt dette.

Grunnskole

Utdanningsforbundet ser positivt på endringsforslagene fra posisjonen og opposisjonen, som begge legger til grunn at regjeringens grunnskolemidler gis lokal øremerking og sikrer at midlene kommer grunnskole til gode. Dette er helt i tråd med regjeringens signaler om at skolesektoren må styrkes og sikres et bedre ressursgrunnlag, for å kunne opprettholde grendeskoler. I Østre Totens tilfelle vil det imidlertid ikke være snakk om en reell styrkning, men demping av foreslåtte kutt. Utdanningsforbundet vil imidlertid presisere at grunnskoletilskuddet er omfordelte midler som er trukket ut av kommunens innbyggertilskudd. Det er i tillegg lagt inn flere millioner i vekst i kommunens frie inntekter. Utdanningsforbundet har klare forventninger om at denne veksten fordeles på en slik måte at de også kommer oppvekstsektoren til gode. Videre forventes det at grunnskolemidlene legges inn i grunnskolebudsjettet som varig tilskudd, for å sikre forutsigbarhet i styring og planlegging i tiden fremover. Utdanningsforbundet forventer også at politikernes beslutning om å ikke endre barnehage- og skolestruktur følges opp ved at det ikke legges opp til flere kutt i årene som kommer, og at ressursgrunnlaget bygges opp igjen til det nivået strukturen krever. Det er stort behov for midler til innkjøp av lærebøker i papir, i forbindelse med Fagfornyelsen.

Utdanningsforbundet mener at ytterligere og eventuelle fremtidige innsparinger må komme som følge av politiske vedtak om endringer i struktur, som planlegges og gjennomføres på en forsvarlig måte. Inntil slike endringer foreligger må det sikres ressurser til forsvarlig drift av den strukturen vi har. Dette er avgjørende for å sikre et godt opplærings- og arbeidsmiljø for alle barn, elever og ansatte, og for å beholde ledere og lærere med høy kompetanse og profesjonsfaglig integritet.

Vi ønsker politikerne lykke til med det avsluttende og krevende budsjettarbeidet!

Linn Therese Myhrvold, Hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet Østre Toten